

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Denisa Horáková

**Československá exilová vláda a její vztah
k Argentině v letech 1939-1945**

Bakalářská práce

Praha 2018

Autor práce: **Denisa Horáková**

Vedoucí práce: **PhDr. Jaromír Soukup, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2018**

Bibliografický záznam

HORÁKOVÁ, Denisa. *Československá exilová vláda a její vztah k Argentině v letech 1939-1945*. Praha, 2018. 48 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Jaromír Soukup, Ph.D.

Abstrakt

Bakalářská práce „Československá exilová vláda a její vztah k Argentině v letech 1939-1945“ zkoumá vývoj bojů československé exilové vlády o uznání argentinskou vládou. Práce se nejen zabývá procesem uznání československé exilové vlády a zastupitelských úřadů v Buenos Aires, ale také aktivitou krajanů v Latinské Americe, která napomáhala zahraničnímu odboji společenskými aktivitami. Právě v této části práce využívám získaných primárních informací z Archivu Ministerstva zahraničních věcí ČR. Taktéž v první kapitole uvádím historický vývoj Argentiny od 20. století, její vztah ke světovým velmocím a nakonec vývoj Argentiny ve druhé světové válce. V závěru shrnuji odpovědi na obě položené výzkumné otázky.

Abstract

The bachelor thesis “The Czechoslovak Exile Government and its Relationship to Argentina in the years 1939-1945” examines the development of the struggle of the Czechoslovak exile government for recognition by the Argentine government. The thesis not only deals with the process of recognition of the Czechoslovak exile government and embassies in Buenos Aires, but also by the activities of compatriots in Latin America that helped foreign resistance through social activities. I use here primary sources which I found during study in the Archive of Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic. Very important is also the first chapter. I mention here the historical development of Argentina since the 20th century, its relation to the world's great powers, and finally the development of Argentina in the Second World War. I conclude the thesis with summary of answers to research questions.

Klíčová slova

Československá exilová vláda, Argentina, zahraniční politika, druhá světová válka.

Key words

Czechoslovak Exile Government, Argentina, Foreign Policy, Second World War.

Rozsah práce: 68 719 znaků.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 11. 5. 2018

Denisa Horáková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Jaromíru Soukupovi, Ph.D. za cenné rady, komentáře a připomínky při vedení mé bakalářské práce, které mi velice pomohly při jejím zpracování. Před uvedením vlastní práce bych také poděkovala všem, kteří mě podporovali během celého mého studia.

Institut politologických studií

Projekt bakalářské práce

Téma: Československá exilová vláda a její vztah k Argentině v letech 1939-1945

Autor: Denisa Horáková

Obor a ročník: Politologie a mezinárodní vztahy, 2. ročník

Vedoucí práce: PhDr. Jaromír Soukup, Ph.D.

Datum odevzdání: 17. 5. 2017

Zdůvodnění výběru tématu

Problematika Argentiny za druhé světové války je velice komplikované a obsáhlé téma. Přestože vztah mezi československou exilovou vládou a Argentinou není příliš zpracované téma v odborné literatuře, je velice důležité problematiku těchto dvou států objasnit. Argentina za druhé světové války udržovala silné vztahy s Německem, ale přesto byla po většinu doby druhé světové války neutrální i navzdory silnému tlaku Spojených států amerických, aby se připojila ke Spojencům. Chci odpovědět na výzkumnou otázku, zdali by politika vůči Argentině ze strany naší exilové vlády byla jiná, kdyby Argentina již od začátku druhé světové války patřila k Spojencům. Důležité je také zmínit vojenský převrat v roce 1943, kdy došlo k nastolení systému, který dále udržoval válečnou neutralitu. Díky nástupu nového sekretáře USA pro latinskoamerické záležitosti Nelsona Rockefellera, Argentina následně v březnu roku 1945 vyhlásila válku Německu a Japonsku. Tím ji byl umožněn též vstup do OSN.

Předpokládaný cíl

Mezi hlavní cíle práce patří především obeznámit potenciální čtenáře o československo-argentinskou spolupráci v období druhé světové války, protože toto téma není příliš probádané. Spolupráce mezi zmiňovanými státy byla především v hospodářském, kulturním a obchodním odvětví, ale zároveň chci také podat informace o vztazích mezi

Argentinou a světovými velmocemi, které byly zpočátku velmi komplikované. Základem práce je podat faktograficky ověřené informace z důvěryhodných zdrojů a vytvořit práci, která by se stala zdrojem pro další odborné práce.

Metodologie práce

Za obecný typ práce zvolím historii vysvětlující. Využiji kvalitativní výzkum, protože dobře reaguje i na místní situace a podmínky a umožňuje navrhovat teorie. Za konkrétní metodu bych si zvolila explanatorní případovou studii a to z toho důvodu, že odkrývala méně známé nebo dosud neznámé vztahy a struktury daného případu. Techniku sběru dat bych si zvolila analýzu dokumentů (historické prameny). Využiji anglosaský styl psaní (text je více srozumitelný a úspornější). Pro styl vyjadřování použiji autorský singulár. Pro lepší přehlednost a čtení bych u cizích pojmů využila transliteraci.

Základní charakteristika tématu

Téma práce se bude převážně týkat československé exilové politiky vůči Argentině za druhé světové války. Nastíním vznik československé exilové vlády v Londýně i vztahy Argentiny vůči důležitým velmocím za druhé světové války. Připomenu zde silný vliv Německa, a to především díky velkému počtu německých přistěhovalců. Značná část mé bakalářské práce se bude zabývat diplomatickými styky mezi československou exilovou vládou a Argentinou v letech 1939-1945. Vztahy mezi těmito dvěma státy budou doplněny obchodními, politickými a ekonomickými zprávami.

Předpokládaná struktura práce

1. Titulní strana (název práce, jméno autora, vedoucí práce PhDr. Jaromír Soukup, Ph.D, prohlášení, poděkování).
2. Úvod
3. Argentina za druhé světové války - vztahy s velmocemi

4. Argentina a její vztah s československou exilovou vládou
5. Diplomatické vztahy
6. Obchodní vztahy
7. Kulturní vztahy
8. Závěr, resumé
9. Seznam zdrojů a literatury, přílohy

Základní literatura

Archiv Ministerstva zahraničních věcí, fond Londýnský archiv - obyčejný 1939-1945

Archiv Ministerstva zahraničních věcí, fond Londýnský archiv - tajný 1939-1945

Archiv Ministerstva zahraničních věcí, fond Politické zprávy 1918-1977

DEJMEK, Jindřich. Diplomacie Československa II.: Biografický slovník československých diplomatů (1918-1992). Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2285-1.

DEJMEK, Jindřich. Edvard Beneš. Politická biografie českého demokrata II.: Prezident republiky a vůdce národního odboje. Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1473-1.

CHALUPA, Jiří. Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile. Praha: Lidové noviny, 2012.

NÁLEVKA, Vladimír. Československo a Latinská Amerika v letech druhé světové války. Praha: Univerzita Karlova, 1972.

NĚMEČEK, Jan. Soumrak a úsvit československé diplomacie: 15. březen 1939 a československé zastupitelské úřady. Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1638-6.

Obsah

Úvod.....	2
1. Argentina a její mezinárodní vztahy v první polovině 20. století.....	6
1.1 Argentina, země přistěhovalců	6
1.2 Argentina na počátku 20. století	7
1.2.1 Radikální dvacátá léta	7
1.2.2 Návrat konzervativců	8
1.3 Argentina a vztah s velmocemi před druhou světovou válkou.....	9
1.3.1 Argentina a vztah k USA	9
1.3.2 Argentina a vztah k Velké Británii.....	10
1.3.3 Argentina a vztah k Německu	11
1.4 Argentina během druhé světové války	12
2. Československé vztahy s Argentinou za druhé světové války.....	15
2.1 Mnichovská dohoda.....	17
2.2 Aktivita krajanů	19
2.2.1 Slovenský spolek v Argentině.....	20
2.3 První pokusy o obnovení diplomatických styků.....	21
2.3.1 Meziamerická konference v Riu de Janeiru a československá otázka	22
2.4 První úspěchy	23
2.4.1 Slovanský kongres v Montevideu	24
2.5 Československé potíže v Argentině.....	26
Závěr.....	30
Summary	32
Použitá literatura.....	33
Seznam příloh	35
Přílohy	36

Úvod

Emigrace Čechoslováků do Argentiny probíhala již v 19. století. Přesto největší nárůst přistěhovalců z Československa je zaznamenán ve dvacátých letech 20. století, a to také díky americkému kongresu, který v roce 1921 přijal první zákon omezující přistěhovalectví. Tím se změnil směr československé emigrace ze severní na jižní část amerického kontinentu. A právě v Argentině se Čechoslovákům nabízelo dobré ekonomické uplatnění. Díky velkému počtu přistěhovalců z Československa vznikalo v Argentině hned několik krajanských spolků, které organizovaly společenské akce na podporu Československé republiky.

Diplomatické a politické vztahy mezi Československem a Argentinou během druhé světové války byly značně komplikované a často ovlivňovány mezinárodní argentinskou situací. Přestože československá exilová vláda byla uznána Velkou Británií již v roce 1940, k obnovení diplomatických styků argentinskou vládou došlo až na samotném konci druhé světové války.

Výraznou československou diplomatickou osobností byl František Kadeřábek. V letech druhé světové války působil nejen v Argentině jako velvyslanec Československé republiky, ale také se snažil již od prvních měsíců druhé světové války bojovat za argentinské uznání Benešovy exilové vlády. František Kadeřábek často spolupracoval nejen s latinskoamerickými vládami, ale také s vládou Spojených států a Velké Británie, aby tím získal podporu ze zahraničí pro obnovení diplomatických styků s Argentinou.

Argentina během třicátých let 20. století a následně během druhé světové války byla v těžké mezinárodní situaci. Především vztahy jak diplomatické, tak i ekonomické se Spojenými státy byly velice komplikované, a ani za druhé světové války se nezlepšily. Spojené státy navrhovaly politiku dobrého sousedství, kterou chtěly potvrdit na panamerické konferenci v Montevideu v roce 1933. Politika dobrého sousedství zde byla potvrzena, přesto ji Argentinci považovali za projev amerického imperialismu. Musím zde ale zdůraznit, že Spojené státy se vůči Argentině nechovaly vždy v dobrém slova smyslu. Častá embarga na zbraně nebo potraviny nutila Argentinu hledat si jiného spojence. Nemohl jim být žádný stát na latinskoamerickém subkontinentu, protože sousední státy často spolupracovaly se Spojenými státy. Těchto protiamerických nálad využívalo Německo ke svému prospěchu. K zisku argentinských sympatií přispívaly německé antiimperialistické propagandy, které také upozorňovaly před agresivitou Spojených států. Je také důležité zmínit, že ani vnitropolitická situace Argentiny nenapomohla té zahraniční. Časté střídání prezidentů v čele státu Argentině

velmi uškodilo. Někteří prezidenti patřili mezi ty demokraticky smýšlející, přesto k ukončení styků se zeměmi Osy nedošlo. Naopak v době vlády prezidenta Ramóna Castilla byl zesílen protiamericky orientovaný izolacionismus. I přes mnohé problémy, především se Spojenými státy, Argentina v roce 1945 vyhlásila válku Německu a Japonsku, a tím se definitivně připojila na stranu Spojenců.

Cíl a metodologie práce

Ve své práci se věnuji československo-argentinským vztahům během let druhé světové války. Hlavním cílem práce je analyzovat politické a diplomatické pokusy o uznání československé exilové vlády a zastupitelského úřadu v Buenos Aires argentinskou vládou. V neposlední řadě je cílem představit Argentinu v průběhu 20. století do konce druhé světové války i v mezinárodním kontextu. Na základě těchto cílů a využití metodologie historické analýzy je důležité položení výzkumných otázek. První výzkumná otázka zní: *„Ovlivnila situace Argentiny na mezinárodní scéně během druhé světové války i vztahy s Československem?“* Druhá výzkumná otázka je: *„Napomohla aktivita krajaňských spolků a hnutí v Argentině k uznání Československa argentinskou vládou?“*

Struktura práce

Jednou ze změn bakalářského projektu oproti bakalářské práci jsou změny ve struktuře práce. Ve své bakalářské práci jsem se především zaměřila na diplomatické styky, doplněné o aktivitu krajaňských spolků v Argentině.

První kapitola se zcela zabývá Argentinou, protože je důležité představit historické souvislosti vývoje Argentiny během první poloviny 20. století. Zprvu představím základní informace o Argentině společně s demografickou situací, která se zaměřuje především na Čechoslováky emigrující na latinskoamerický subkontinent. V další podkapitole se přesněji věnuji historicko-politickým souvislostem během 20. století, proč nastala radikální dvacátá léta a kdy se navrátili konzervativci do čela argentinské vlády. Velmi důležitou je třetí podkapitola, ve které se zabývám vztahem Argentiny s velmocemi. Poslední a nejdůležitější podkapitolou je Argentina za druhé světové války. Zde rozebírám každé prezidentské období jednotlivých prezidentů, což mi následně umožní analyzovat jednotlivé proměny argentinské

zahraniční politiky vůči ostatním zemím. Nastíhují tu i vzestup Juana Dominga Peróna, který se stal posléze argentinským prezidentem na dlouhých devět let.

Ve druhé kapitole už se specializují přímo na vztahy mezi Československem a Argentinou. Zprvu ještě představím československou kolonii v Argentině, emigrační vlny na argentinské území a nakonec nastíním problematiku Čechoslováků s Maďary. První část počínaje Mnichovskou dohodou a jejím odrazem jak v argentinské veřejnosti, tak i v politických sférách. Ve třetí podkapitole odpovídám na výzkumnou otázku, zda krajanské hnutí a spolky napomohly k uznání Československa Argentinou. První pokusy o obnovení diplomatických styků, tak se nazývá další kapitola, v které se zabývám problematikou diplomatického uznání ze strany Argentiny, které doplňuji o meziamerickou konferenci v Riu de Janeiru z pohledu československé otázky. První úspěchy o uznání z let 1942 a 1943 byly podpořeny ze strany Slovanského kongresu v Montevideu, jehož konání bylo zprvu naplánováno v Buenos Aires, ale díky komunistickému charakteru slovanského hnutí byl kongres argentinskými úřady zakázán a přesunut do Montevidea. V poslední kapitole se přímo věnuji argentinskému uznání Benešovy vlády společně se zastupitelskými úřady v Buenos Aires, ke kterému došlo až po dlouhých letech vyjednávání 18. dubna 1945.

Literatura a zdroje

V této bakalářské práci použiji jak primární, tak sekundární zdroje. Primární zdroje převážně využívám v druhé kapitole. Přesnou problematiku československo-argentinských diplomatických vztahů zachycují nejlépe dokumenty v „*Londýnském archivu 1939-1945 důvěrný*“. „*Londýnský archiv 1939-1945 obyčejný*“ se převážně skládá z hospodářských a ekonomických zpráv. Je ale také doplněn o texty popisující vznik některých krajanských spolků a jejich následné fungování. Problematiku těchto vztahů také doplňuji dokumenty ze sekce „*Politické zprávy 1918-1977*“, které se taktéž nacházejí v Archivu MZV ČR. Další informace týkající se nejen Argentiny, ale i celé Latinské Ameriky během druhé světové války využívám z knihy Vladimíra Nálevky *Československo a Latinská Amerika v letech druhé světové války*. Dalším zdrojem pro mou bakalářskou práci je kniha Jiřího Chalupy *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*, která se uceleně zabývá dějinami Argentiny. Některé důležité historické události doplňuji informacemi z knihy Jana Klímy *Dějiny Latinské Ameriky: Vývoj oblasti, regionů a států*. Pro údaje z celosvětové politiky využívám knihu Vladimíra Nálevky *Světová politika ve 20. století I*. Pro objasnění problematiky druhé světové

války používám poznatky z vybraných kapitol knihy Vladimíra Nálevky *Druhá světová válka*. Práci doplňuji o některá data z knihy Roberta Potashe *Army & Politics in Argentina 1928-1945: Yrigoyen to Peron*, která výstižně popisuje období vlády Hipólita Yrigoyena. Nedostatečné knižní informace ještě rozšiřuji o zprávy z internetových zdrojů, či odborných článků.

1. Argentina a její mezinárodní vztahy v první polovině 20. století

1.1 Argentina, země přistěhovalců

Argentina je druhou největší zemí jižní Ameriky a zároveň svou územní rozlohou (2 780 000 km²) zaujímá osmé místo ve světovém žebříčku velikostí států. Přestože rozloha Argentiny je větší než součet několika rozloh evropských států, žije zde pouhých čtyřicet milionů obyvatel, což činí z Argentiny jeden z nejméně zalidněných států světa.¹

Demografická situace dnešní Argentiny je zcela odlišná, než tomu bylo v předchozích letech. Původní indiánské obyvatelstvo dnes už tvoří pouze 1,5% argentinského národa. Z 95% je obyvatelstvo tvořeno Argentinci, dále pak Španěly, Italy či Němci.² Argentina vždy přistěhovalce velmi přitahovala, dokonce v ústavě z roku 1853 se psalo, že hlavním úkolem země je starat se i o blaho těch, kteří se chtějí usídlit na argentinské půdě.³ V letech 1857-1943 dorazilo do Argentiny více jak šest milionů imigrantů.⁴ Tyto obrovské emigrační vlny ustaly po druhé světové válce, kdy evropské státy dokázaly své obyvatelstvo zaměstnat. Podle odhadů počet českých a slovenských krajanů v Argentině dosahuje přes třicet tisíc osob. Kolem pěti tisíc Čechů a Slováků se v Argentině usídlilo v letech těsně před vznikem a po dobu trvání nacistického protektorátu. V té době také mezi krajany zesílila činnost podporující úsilí československé vlády v Londýně o uspišení osvobození rodné vlasti od fašismu, a to i přes to, že postupný mocenský vzestup Juana Peróna těmto aktivitám vůbec nepřál.⁵

¹ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*. 2. Praha: Lidové noviny, 2012, s. 1. ISBN 978-80-7422-193-4.

² *Argentina: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/argentina-zakladni-charakteristika-teritoria-18395.html#sec2>.

³ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*, s. 8-9.

⁴ Tamtéž, s. 8.

⁵ *Argentina: O českých krajanech* [online]. 2012 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/argentina/krajane/-mzv-publish-cz-

1.2 *Argentina na počátku 20. století*

Na přechodu z 19. na 20. století zažila Argentina nebývalou hospodářskou expanzi.⁶ Ze zaostalejších zemí se Argentina zařadila po boku nejbohatších a nejvyspělejších národů světa. Přesto jejím obrovským handicapem nadále zůstala politická nestabilita, která se nemohla za žádných okolností srovnávat se západními zeměmi.

V následujících podkapitolách se zabývám radikálními dvacátými léty a následným návratem konzervativců do čela vlády. Důvodem změny politiky Radikálního svazu byla nová volební reforma, která rozšířila volební právo téměř pro všechny argentinské muže.⁷ Volební reforma měla sdružit konzervativce do jedné silné politické strany. Konzervativci ale nedokázali překonat vnitřní spory. Této situace dokázal dokonale využít Hipólito Yrigoyen, který zavelel ke změně politiky Radikálního svazu, která mu napomohla k zisku prezidentského křesla a dosadila Radikální svaz do čela vlády. Důvod pádu vlády Radikálního svazu byla velká světová krize z roku 1929, díky ní museli radikálové snižovat státní výdaje a přestat uplácet své sympatizanty. Yrigoyenova vláda byla o rok později odstraněna vojenským pučem.

1.2.1 Radikální dvacátá léta

Období od první světové války do konce dvacátých let se neslo ve znamení vlády Radikálního občanského svazu, jehož nejvýznamnějším členem a předsedou byl Hipólito Yrigoyen. Radikální svaz zavedl pracovní týden na čtyřicet osm hodin, zaručil občanské svobody i ochranu přírody.⁸ Všechny tyto reformy zpočátku napomohly k velkému hospodářskému rozmachu Argentiny, který ale po dvou letech ustal.

Yrigoyenův první prezidentský mandát začal v roce 1916 a ihned se snažil získat podporu celé střední třídy z oblasti pampy, především z oblasti Buenos Aires.⁹ Pro udržení spojení se střední třídou Yrigoyen podpořil tzv. La Reformu.¹⁰ Jednalo se o studentské

⁶ WINOGRAD, Carlos. *The Economics of Neutral Countries during World War II: Argentine Perspectives* [online]. 2009, s. 5 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://epee.univ-evry.fr/RePEc/2009/09-13.pdf>.

⁷ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*, s. 168.

⁸ KLÍMA, Jan. *Dějiny Latinské Ameriky: Vývoj oblastí, regionů a států*. Praha: Lidové noviny, 2015, s. 343. ISBN 978-80-7422-368-6.

⁹ Pozice radikální strany v oblastech pampy a Buenos Aires byla velmi křehká, dařilo se zde především konzervativcům.

¹⁰ MEDEIROS, Susana. *Argentinian students force university reforms, 1918* [online]. 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://nvdatabase.swarthmore.edu/content/argentinian-students-forceuniversity-reforms-1918>.

hnutí bojující za reformu univerzit a požadující účast studentských zástupců ve vedení univerzity, změnu archaických zkušebních metod, konec zkorumpovaného a na protekci založeného systému jmenování nových profesorů.¹¹ Yrigoyenova strana studenty podpořila a nakonec v mnohém byly splněny požadavky studentů. Na základě prosazení a podpory La Reformy Yrigoyenova popularity stoupala.

V roce 1922 se stal Yrigoyenovým nástupcem Marcelo Torcuato de Alvear.¹² Je nutné si uvědomit, že Alvear zdědil po svém předchůdci ohromný ekonomický dluh, a proto mu ekonomy bylo doporučeno nepokračovat v masovém utrácení státních peněz. V rámci svého mandátu se snažil brzdít nastolené reformy předchozím prezidentem, které Argentinu dostaly do ekonomických potíží. Hipólito Yrigoyen se na prezidentský post vrátil v roce 1928.¹³ Jeho návrat do prezidentské funkce vzbuzoval nejen nechuť, ale i obavy, že se v zemi pokusí nastolit diktaturu.

1.2.2 Návrat konzervativců

Nicméně obavy z nastolení diktatury nebyly naplněny. Roku 1930 došlo v Argentině k vojenskému převratu,¹⁴ který byl velmi improvizovaně naplánován, ale nebylo potřeba velkých plánů, protože Yrigoyenova popularita v zemi nebyla příliš velká. Výsledkem vojenského puče byla restaurace konzervativní vlády, která vládla ve znamení korupce a lži a země se opět ocitla v pozici ekonomického vazala britského impéria.

Po vojenském převratu se do čela státu v roce 1930 dostal José Uriburu, který v prezidentském křesle vydržel pouhé dva roky.¹⁵ O rok později ho o prezidentský post připravil konzervativní liberál Agustín Justa, který vládl mnohem elegantněji, za všech okolností se chtěl vyhnout diktatuře. Při nástupu do úřadu zrušil výjimečný stav, propustil většinu politických vězňů. Justův prezidentský mandát skončil na počátku roku 1938 a jeho následovníkem se stal Roberto Ortiz.¹⁶ Mezi hlavní snahy prezidenta Ortize patřila spojit

¹¹ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*, s. 170-171.

¹² KLÍMA, Jan. *Dějiny Latinské Ameriky: Vývoj oblasti, regionů a států*, s. 343.

¹³ POTASH, Robert A. *Army & Politics in Argentina 1928-1945: Yrigoyen to Peron*. Stanford University Press, 1969, s. 29. ISBN 978-0804706834.

¹⁴ Sociální a ekonomická situace neumožnila zdárně nastavit parametry spolehlivě fungujícího demokratického systému a argentinská demokracie by skončila krachem.

¹⁵ KLÍMA, Jan. *Dějiny Latinské Ameriky: Vývoj oblasti, regionů a států*, s. 344.

¹⁶ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*, s. 176.

pučem rozpojené zájmy tradičních vládnoucích tříd oligarchie se zájmy středních a dělnických vrstev.

1.3 Argentina a vztah s velmocemi před druhou světovou válkou

Výběr velmocí, pomocí kterých bych poukázala na vývoj vztahů s Argentinou, byl velice jednoduchý. Argentina se Spojenými státy před i během druhé světové války neudržovala dobré vztahy. Ani v rámci několika konferencí, kterých se účastnila jak Argentina, tak i Spojené státy, nedošlo ke společné dohodě. Naopak, Argentina stále více stavěla proti Spojeným státům a navrhovaná politika dobrého sousedství byla Argentinou brána za projev amerického imperialismu. Tohoto projevu chtělo využít nacistické Německo, které s Argentinou udržovalo diplomatické styky na velvyslanecké úrovni. Poslední vybranou velmocí je Velká Británie, která s Argentinou udržovala styky již několik staletí. Styky to byly především na hospodářské úrovni, dokladem toho byla i uzavřená bilaterální smlouva Roca-Runciman ze třicátých let 20. století.

1.3.1 Argentina a vztah k USA

Politika dobrého sousedství, kterou navrhl ve svém projevu americký prezident F. D. Roosevelt v roce 1933,¹⁷ byla především mířena na země Latinské Ameriky. První zkouškou politiky dobrého sousedství se stala sedmá panamerická konference v Montevideu v roce 1933.¹⁸ Konference uvedla v platnost konvenci ukotvující suverenitu států jako součást mezinárodního práva, signatáři podepsaných zemí se zavázali k tomu, že nebudou zasahovat do domácích i zahraničních záležitostí jiného státu, či že nebudou uznávat územní zisky získané silou.¹⁹

V roce 1936 na evropském kontinentu začala španělská občanská válka a postupně se objevovaly i agresivní kroky Německa a Itálie vůči ostatním zemím. Tyto změny přiměly prezidenta Roosevelta k podání návrhu na svolání zvláštní panamerické konference.

¹⁷ NÁLEVKKA, Vladimír. *Světová politika ve 20. století I*. Praha: Nakladatelství Aleš Skřivan ml., 2000, s. 157. ISBN 80-902261-4-0.

¹⁸ *Montevideo Convention: International agreement 1933* [online]. [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Montevideo-Convention>.

¹⁹ *Convention on Rights and Duties of States* [online]. [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: http://avalon.law.yale.edu/20th_century/intam03.asp.

Prezidentův strach pramenil především z toho, že v případě světového měření sil by nebyla soustava meziamerických vztahů dosti odolná vůči válce a jejím důsledkům. Státním departmentem byl následně vypracován návrh na vytvoření „*ligy amerických států*“, která by ihned zasáhla, pokud by byl ohrožen mír vnitropevninovými spory, nebo kdyby byla ohrožena bezpečnost západní polokoule silami zvenčí.²⁰ Návrh byl přednesen na konferenci v Buenos Aires v roce 1936 a byl Argentinou společně s Chile odmítnut. Argentinské odmítnutí bylo odůvodněno tím, že jde pouze o rozšíření severoamerického vlivu v Latinské Americe.²¹

Dalším setkáním států z amerického kontinentu se stala Lidská konference konající se v roce 1938. Jejím cílem mělo být vytvoření organizace amerických států,²² ale Argentina se důrazně postavila proti tomuto paktu a odmítla návrh rezoluce o vzájemné pomoci. Přesto jednání Lidské konference bylo zakončeno přijetím Prohlášení amerických zásad, tedy potvrzení zásad kontinentální solidarity.

Rooseveltova politika dobrého sousedství vůči Argentině byla obyvatelstvem interpretována za projev amerického imperialismu. Spojené státy na základě odmítnutí připojení Argentiny k lize amerických států odpověděly represemi a omezily export důležitých materiálů, surovin a zbraní do Argentiny, zatímco vývoz zbraní do Brazílie pokračoval bez omezení. Rostoucí protiamerické nálady chtělo využít nacistické Německo.

1.3.2 Argentina a vztah k Velké Británii

Pro Argentinu byly hospodářské a ekonomické vztahy s Velkou Británií prioritou především ve dvacátých a třicátých letech. Přesto na Ottawské konferenci z roku 1932²³ se Spojené království, na nátlak Austrálie a Jižní Afriky, zavázalo ke zrušení zdanění dovozu potravin a k výraznému omezení dovozu argentinského hovězího masa.²⁴

Výsledek Ottawské konference vyprovokoval argentinskou vládu, která následně vyslala viceprezidenta Rocu do Londýna. Rocovi s týmem vyjednávačů se podařilo uzavřít bilaterální smlouvu s Velkou Británií, která byla podepsána v roce 1933 a nese název Roca-

²⁰ NÁLEVKA, Vladimír. *Československo a Latinská Amerika v letech druhé světové války*. Praha: Universita Karlova, 1972, s. 11.

²¹ Tamtéž.

²² NÁLEVKA, Vladimír. *Světová politika ve 20. století I*, s. 164.

²³ MATSUSHITA, Hiroshi. *A historical view of argentine neutrality during world war II* [online], s. 273 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/j.1746-1049.1973.tb00311.x>.

²⁴ *Roca-Runciman Agreement: Argentina - United Kingdom* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Roca-Runciman-Agreement>.

Runciman.²⁵²⁶ Smlouva zaručila Argentíně pevný podíl na britském trhu s masem, byla udělena 15% kvóta na balené maso (maso pocházející ze Spojených států dostalo 85% kvótu), zrušila tarify na argentinské obiloviny, či Argentina byla osvobozena od cla na dovozy uhlí a přislíbila, že budou kupovat uhlí pouze z Británie. Smlouva trvala celé tři roky a v roce 1936 byla obnovena jako smlouva Eden-Malbrán.²⁷ Ačkoliv se vláda marně snažila hájit nepostradatelnost britského odbytiště pro argentinské maso, odpůrci této smlouvy byli nemilosrdní. Vše argumentovali tím, že Britové v zemi obdrželi takové výhody, které připomínaly koloniální časy. Množily se protibritské kampaně a postupně se začalo formovat hnutí, do jehož čela se dostal i samotný Juan Perón. Taktéž jako důsledek těchto protibritských nálad bylo zesílení argentinského nacionalismu, který už v zemi existoval od dob argentinské nezávislosti.²⁸

1.3.3 Argentina a vztah k Německu

Na rozdíl od Velké Británie nacistická vláda nesledovala na jihoamerickém kontinentu pouze hospodářské cíle. Do roku 1939 byl Berlín přesvědčen, že se mu podaří získat v Latinské Americe i určitou formu spojenectví. Versailleská smlouva sice Německu zakazovala vysílání vojenských misí, ale již od dvacátých let se v Bolívii, Argentíně, Chile a Brazílii neoficiálně objevovali němečtí důstojníci.²⁹ Nacistické Německo využívalo i silný antiamerikalismus a přizpůsobovalo zde kvůli tomu i svou propagandu. Nacisté zdůrazňovali antiimperialistický charakter Hitlerova režimu, varovali Argentinu před agresivitou Spojených států, což jim napomohlo k jistým sympatiím ze strany Argentiny.

²⁵ Julio A. Roca byla argentinský viceprezident řídící celou delecí, která vyjednávala podmínky smlouvy. Walter Runciman byl prezident Komise pro obchod.

²⁶ MATSUSHITA, Hiroshi. *A historical view of argentine neutrality during world war II*, s. 274.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*, s. 181.

²⁹ NÁLEVKA, Vladimír. *Světová politika ve 20. století I*, s. 159.

1.4 *Argentina během druhé světové války*

Ačkoli během první světové války dokázala Argentina udržet neutralitu, za druhé světové války využití stejného neutrálního postoje nebylo možné. Konflikt byl takřka celosvětově interpretován jako osudový duel mezi demokracií a totalitarismem.

V roce 1940 se Argentina zúčastnila konference v Havaně, která byla svolána díky obavám Spojených států o možný územní zisk Německem, především na účet poraženého Nizozemí a Francie, jejichž kolonie se na západní polokouli ocitly v politickém vzduchoprázdnu.³⁰ Americký státní tajemník Cordell Hull na konferenci předložil rezoluci o problému evropských kolonií. V textu bylo především zdůrazněno právo amerických republik kolektivně okupovat ta území, kterým hrozila změna majitele. Argentina rezoluci zprvu odmítla, ale na nátlak Spojených států později kapitulovala a rezoluci podepsala.³¹

Demokraticky smýšlející prezident Ortiz byl po vleklých onemocněních nahrazen Ramónem Castillem,³² který obdivoval ideu korporativismu i nacistickou vládní praxi. Za jeho vlády se argentinská neutralita pomalu měnila v protiamerický orientovaný izolacionismus. Na panamerické konferenci, konající se v lednu 1942 v Riu de Janeiru, Spojené státy usilovaly o vytvoření jednotné obranné fronty latinskoamerických zemí proti mocnostem Osy.³³ Argentina na základě nápadu vytvoření obranné fronty iniciovala pokus vzniku protiamericky orientované aliance neutrálních zemí. Washington na argentinskou iniciaci reagoval totálním embargem na zbraně, dokonce byly zrušeny i nasmlouvané dodávky ropných tankerů.

Castillova prestiž rychle upadala, až jeho režim byl odstraněn vojenský pučem.³⁴ Puč byl podpořen radikály, stejně jako Washingtonem. Nastolený nový režim byl okamžitě Spojenými státy uznán a ve Washingtonu zavládla spokojenost. Naopak tomu bylo na německé ambasádě, kde se začaly pálit tajné archivy. Ministr zahraničí admirál Saturnino Storni, kontaktoval dopisem, na základě pokynů nového prezidenta Ramíreze, amerického ministra zahraničí Codella Hulla, v němž naznačoval ochotu Argentiny přerušit všechny vazby s mocnostmi Osy.³⁵ Podmínkou bylo zrušení embarga na vývoz zbraní vůči Argentině.

³⁰ NÁLEVKA, Vladimír. *Druhá světová válka*. Triton, 2003, s. 98. ISBN 80-7254-390-3.

³¹ NÁLEVKA, Vladimír. *Československo a Latinská Amerika v letech druhé světové války*, s. 109.

³² Tamtéž, s. 109.

³³ NÁLEVKA, Vladimír. *Druhá světová válka*, s. 242.

³⁴ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*, s. 187.

³⁵ NÁLEVKA, Vladimír. *Československo a Latinská Amerika v letech druhé světové války*, s. 119.

Hullova odpověď na Storniho vstřícný dopis byla zbytečně ostře formulována nota, v které Spojené státy odmítly jakékoliv ústupky a požádaly Argentinu, aby přerušila všechny styky s Osou. Odpověď Argentine neuspokojila a Storni s ostatními příslušníky umírněných museli odejít z vlády.³⁶

V říjnu 1943 byla všechna jednání se Spojenými státy opět přerušena.³⁷ Vojáci upřednostnili styky s Osou a věřili ve vítězství fašistů, které by Argentině umožnilo stát se světovou velmocí a hegemonem Latinské Ameriky. V polovině roku 1943 byla Argentina jedinou zemí na západní polokouli, která udržovala diplomatické vztahy s Německem a Japonskem na úrovni velvyslanců. Argentina potvrdila svou neutralitu také tím, že navazovala kontakty a styky se spojenci přímo v Latinské Americe. Byly podepsány bilaterální smlouvy s Chile, Paraguayí a Bolívií.³⁸

V roce 1944 Ramírez ukončil všechny styky se zeměmi Osy, ale tento krok se nezalíbil většině poslanců v parlamentu, a proto byl ve své prezidentské funkci vystřídán generálem Farrellem.³⁹ Farrell se snažil napodobit španělského diktátora Franka a vojenský režim zaplavoval zemi vulgární propagandou „goebbelsovského“ stylu.

I přes argentinskou neutralitu se situace v zemi horšila. Všichni požadovali obnovení občanských svobod, zrušení výjimečného stavu a stanovení data pro svobodné volby. Po velkých studentských protestech došlo na rázná opatření. Politické strany byly zakázány, svobodný tisk byl cenzurou prakticky zlikvidován, odpůrci režimu byli pronásledováni. Vláda se snažila získat nové spojence, kteří by Argentinu zásobovali zbraněmi na obranu proti brazilskému nebezpečí.⁴⁰ Jako jediní možní spojenci se nabízeli Němci. Díky tomuto argentinskému kroku byli nuceni od podpory Argentiny ustoupit i Britové a Američané pohrozili okamžitým embargem na veškeré zboží ze Spojených států.

V těchto dobách se na nejvyšší příčky politického života dostává Juan Domingo Perón. V rychlém politickém posunu až na ministerské křeslo mu často pomáhal prezident Farrell. Perón nejprve usiloval o přízeň politických stran, ale zde se mu dostalo negativní odpovědi. Náklonnost se mu dostala teprve až od dělníků, na které se posléze spoléhal celý svůj politický život.

³⁶ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*, s. 188.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ NÁLEVKKA, Vladimír. *Československo a Latinská Amerika v letech druhé světové války*, s. 114.

³⁹ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*, s. 189.

⁴⁰ Tamtéž.

Ke změnám vztahů mezi Argentinou a Spojenými státy během druhé světové války napomohla změna ve vývoji války ve prospěch Spojenců a také změna na postu amerického sekretáře pro latinskoamerické záležitosti. Prostořeký Hull byl nahrazen smířlivějším Nelsonem Rockefellerem. Obchodní embarga byla zmírněna, dokonce se mluvilo o dodávkách amerických zbraní. Tyto změny pak přivedly Argentinu na stranu Spojenců. V únoru 1945 Argentina podepsala Deklaraci z Chapultepecu o vzájemné spolupráci a obraně amerických národů.⁴¹ Na konci března Argentina vyhlásila válku Německu a Japonsku.

⁴¹ NÁLEVKA, Vladimír. *Druhá světová válka*, s. 243.

2. Československé vztahy s Argentinou za druhé světové války

Nejprve než se zcela začnu věnovat diplomatickým vztahům mezi Argentinou a Československem v letech druhé světové války, ráda bych připomněla československé kolonie v Argentině. Krajanská centra zde vznikala ve velkém množství už od počátku 20. století a Argentina se stala jedním z nejčastějších cílů československé emigrace do první poloviny 20. století.

Na začátku 20. století čítala skupina českých vystěhovalců zhruba dva až tři tisíce.⁴² Krajanské spolky, které byly vytvořeny po celém území Argentiny, vznikaly často spontánně. Emigraci do Argentiny velice propagoval Ferdinand Missler, agent významné německé rejdařské společnosti Severoněmecký Lloyd, který vydával brožury vychvalující Argentinu jako zemi pro mnohé řemeslníky, zemědělce a tovární dělníky z českých zemí. Argentinu zde srovnával s tradičním cílem evropských emigrantů Spojenými státy a nabízel mnohé výhody jihoamerického státu. Za jednu z největších výhod považoval pětidenní bezplatný pobyt v hotelu v Buenos Aires a dopravu na účet argentinských úřadů na místo konečného určení vystěhovalce.⁴³

Počet emigrantů začal pomalu stoupat, a to také díky aktivitám společností nabízející přepravu přes Atlantik. Komunity Němců, Čechů a Rakušanů začaly ovlivňovat některé místní zvyklosti. Středoevropané preferovali pivo před vínem, a protože obliba piva začala převažovat i u Argentinců, bylo v zemi brzy postaveno hned několik pivovarů. Tyto pivovary byly často vybaveny zařízením ze střední Evropy a pivo se vařilo z českého sladu a chmele. Už před první světovou válkou někteří českoslovenští exportéři vyváželi významnou část své produkce těchto komodit právě do Argentiny.⁴⁴ Ve dvacátých letech se Čechoslováci probojovali v Argentině na šesté místo přistěhovaleckých národů,⁴⁵ protože v roce 1921 americký kongres přijal první zákon omezující přistěhovalectví a roku 1923 odhlasoval tzv. kvótový systém, který redukoval počet přistěhovalců do Spojených států.⁴⁶ A proto

⁴² *České (československé) vystěhovalectví do Argentiny* [online]. [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <http://lamigrace.ff.cuni.cz/argentina/historie/#section-3>

⁴³ OPATRŇY, Josef. *Tři století česko-argentinských vztahů* [online]. 2016 [cit. 2018-04-24]. Dostupné z: <http://www.svetovka.cz/archiv/2016/02-2016-esej.htm>

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*, s. 490.

⁴⁶ OPATRŇY, Josef. *Tři století česko-argentinských vztahů* [online]. 2016 [cit. 2018-04-24]. Dostupné z: <http://www.svetovka.cz/archiv/2016/02-2016-esej.htm>

českoslovenští emigranti byli nuceni hledat nové destinace. A právě v Argentině se Čechoslovákům nabízelo dobré ekonomické uplatnění. Velmi známým emigrantem z Československa byl Petr Šašvata,⁴⁷ který s sebou přinesl rozsáhlé zkušenosti s pěstováním bavlny. V Buenos Aires se jeho projekt s pěstováním bavlny stal brzy známým a v průběhu let se k němu přidalo několik dalších československých emigrantů, kteří následně společně vystavěli největší českou kolonii v Latinské Americe. Bohatství Petra Šašvaty bylo ale ojedinělé. Jen málo našich krajanů v Argentině zbohatlo, protože Čechoslováci často pracovali na ropných vrtech, či v mrazírenských komplexech za malý obnos peněz.

První emigrační vlna počala v předvečer první světové války a poté následovala druhá, která byla způsobena světovou hospodářskou krizí. Během první světové války se část emigrantů začala politicky angažovat a podporovala vznik samostatného československého státu. Vznikající spolky a hnutí seznamovaly argentinskou veřejnost s Masarykovými plány. Do Argentiny se během let 1918 až 1939 vystěhovalo dvacet pět tisíc Čechoslováků.⁴⁸ Jednalo se především obyvatelé z jižní Moravy, Slovenska a Čech, kteří byli manuálně zdatní na polích. Během těchto let vzniká v Argentině mnoho československých spolků a hnutí, a některé z nich svoji činnost nezastavily ani během druhé světové války. V polovině třicátých let v Argentině vzniklo také mnoho krajanských vzdělávacích spolků, především doplňovacích škol v okolí Buenos Aires. Byly to volnočasové školy, často bezplatné a dobrovolné, které českoslovenští školáci navštěvovali pro lepší rozvoj českého jazyka, dějin a reálií.

Za druhé světové války v Argentině žilo až padesát tisíc Čechoslováků.⁴⁹ Toto období lze označit jako vrcholné, protože československé kolonie v Argentině rozvíjely svou institucionální strukturu a na podporu zahraničního odboje organizovala mnoho kulturních a společenských aktivit. Významnou roli v organizaci odboje a krajanské kolonie sehrál během války velvyslanec Franišek Kadeřábek, který, ač byl nucen vydat československé vyslanectví německému, zůstal v Argentině jako československý zástupce pro Uruguay.⁵⁰ Založil Československé komité při argentinském Červeném kříži, organizoval několik charitativních akcí, či napomáhal s odvodou dobrovolníků do československé armády ve Velké Británii.

⁴⁷ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*, s. 491.

⁴⁸ *České (československé) vystěhovalectví do Argentiny* [online]. [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <http://lamigrace.ff.cuni.cz/argentina/historie/#section-3>

⁴⁹ *České (československé) vystěhovalectví do Argentiny* [online]. [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <http://lamigrace.ff.cuni.cz/argentina/historie/#section-3>

⁵⁰ DEJMEK, Jindřich, Jan NĚMEČEK a Slavomír MICHÁLEK. *Diplomacie Československa: Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918-1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 107. ISBN 978-80-200-2285-1.

Přestože Čechoslováků žilo v Argentině velké množství, nebyla to jediná početná komunita ze střední Evropy. Žilo tu i vysoké procento Poláků a Maďarů. A právě s maďarským obyvatelstvem, ještě před vítězství nacistického režimu v Německu, měli Čechoslováci v Argentině velké problémy. Maďarsko se stále nehodlalo smířit s poválečným uspořádáním ve střední Evropě a prosazovalo své revizionistické územní nároky. Maďarské velvyslanectví v Buenos Aires organizovalo protičeskoslovenskou propagandu. Československé zastupitelské úřady se snažily oponovat, ale Maďaři často využívali německých spolků, které jim nabízely tiskařskou pomoc. K maďarské propagandě se připojila i ta německá zdůrazňující útlak sudetských Němců v Československu. Přestože mnoho německých krajanských spolků korespondovala s jejich aktivitou ve vnitropolitickém dění amerických republik, Československo získalo jisté sympatie ze strany latinoameričanů.

2.1 Mnichovská dohoda

V Argentině již negativní odraz anšlusu Rakouska byl znásoben plebiscitem německých vystěhovalců. V ostatních jihoamerických zemích se hlasování o zaboru Rakouska prováděno mimo jejich území, naopak tomu bylo v Argentině. Zde se volilo přímo v hlavním městě Buenos Aires. Celý plebiscit byl doprovázen silným odporem Argentinců. Někteří Němci chtěli nepokoje uklidnit tím, že nešlo o plebiscit, ale o pouhé dokazování věrnosti Třetí říši.⁵¹ Anexí Rakouska se středem tisku a veřejnosti stalo i Československo.

Po podpisu Mnichovské dohody⁵² československé vyslanectví v Argentině dostalo několik projevů sympatií a solidarity od demokratických a levicových stran. Mezi instituce podporující Československo po Mnichovské dohodě patřily například: jugoslávské krajanské spolky, Socialistická strana Argentiny, odborový svaz kovodělníků, Svaz přístavních dělníků, Svaz spisovatelů a novinářů, které organizovaly veřejné schůze „*pro Československo*“. Všechny tyto schůze byly četně navštíveny a vyzněly v bouřlivý projev sympatií pro Československo.⁵³ Mezi osobnostmi, které projevíly osobně svoje sympatie, byl ministr zahraničních věcí Cantilo, ředitelé devisové kontrolní komise v Buenos Aires a řada dalších vyslanců. Mnichovská dohoda zcela určitě zanechala i indignaci a odpor vůči postupu Anglie

⁵¹ AMZV, PZ. Buenos Aires, 1938. Běžná politická zpráva č. 34.

⁵² Mnichovská dohoda byla podepsána v noci ze dne 29. září na 30. září 1938 zástupci z Německa, Itálie, Velké Británie a Francie. Dohoda pojednávala o postoupení pohraničních území Československa Německu.

⁵³ AMZV, PZ. Buenos Aires, 1938. Běžná politická zpráva č. 36.

a Francie.⁵⁴ Přesto vlna sympatií nepocházela od mocenských garnitur, které Československo naprosto odepsaly.

Zatímco československému vyslanectví v Buenos Aires chodilo mnoho zpráv, které po mnichovské zradě podporovaly a sympatizovaly s Československem, radikální a socialističtí poslanci přeložili 18. května 1937 argentinské sněmovně návrh na přešetření politické aktivity německé minority.⁵⁵ Ve sněmovně dále zopakovali možnou německou hospodářsko-politickou expanzi, zvýraznili i bezprostřední ohrožení Československa Třetí říší. Tyto protiněmecké změny nastaly díky novému prezidentovi Ortizovi, který byl zvolen do úřadu v únoru 1938. Výměna na prezidentském postu se také odrazila v politice vůči Československu. Částečná mobilizace Československa si svým provedením a rozhodností získala sympatie ze strany Argentiny. Demokratické a levicové listy využily této situace k nebyvalé propagandě Československa.

Během zářijových dnů v roce 1938 se aktivizovali českoslovenští vystěhovalci v Argentině. Pomnichovská politická a morální krize zasáhla i krajany a prohloubily se rozpory mezi českými a slovenskými spolky.⁵⁶ V Buenos Aires odmítli představitelé Slovenského spolku podpořit protimnichovskou kampaň českých krajanských organizací. Názorové rozdíly se objevily i mezi českými spolky v Argentině. Časopis Jihoameričan, patřící bratrům Janderovým, podporoval druhou republiku. Jihoameričan uvítal vznik „*státu skutečně národního, který se zbavil komunistů a zhoubného vlivu Benešovy osoby*“.⁵⁷ Komunistický orgán Svornost také vystoupil proti prezidentovi Benešovi, ale také odmítl Beranovu vládu a jediné východisko ze situace spatřil k připojení se k SSSR.⁵⁸ Jeden z největších krajanských spolků v Argentině byl Sokol, který se v nastalé situaci nedokázal orientovat. Část jeho členů agitovala Jihoameričana, ale také nepřijímal radikální názory komunistické menšiny.

Ačkoliv Československo podepsalo v roce 1934 argentinskou Protiválečnou smlouvu zakazující uznat násilné územní změny,⁵⁹ signatáři smlouvy, tedy vlády amerických republik, neměly žádný zájem o neuznání protektorátu a potvrzení samostatnosti a suverenity

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ AMZV, PZ. Buenos Aires, 1938. Periodická zpráva čs. vyslanectví za II. čtvrtletí r. 1938.

⁵⁶ AMZV, PZ. Buenos Aires, 1938. Periodická zpráva čs. vyslanectví za III. čtvrtletí r. 1938.

⁵⁷ NÁLEVKA, Vladimír. *Československo a Latinská Amerika v letech druhé světové války*, s. 29.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ NÁLEVKA, Vladimír. *Československo a Latinská Amerika v letech druhé světové války*, s. 30.

Československé republiky. Většina z těchto amerických republik včetně Argentiny nechtěly riskovat své vztahy vůči Třetí říši.

17. března 1939 byli tituláři československých zastupitelských úřadů v Latinské Americe vyzváni k zastavení své činnosti a k předání legační agendy říšskoněmeckým úřadům.⁶⁰ V Argentině bylo československé vyslanectví zrušeno na nátlak tamního ministra zahraničí Cantila, který si nechtěl rozhněvat pozici u Německa, s nímž právě jednal o uzavření nové obchodní dohody. Nicméně vyslanec Kadeřábek legaci okamžitě vydal.

2.2 *Aktivita krajanů*

Ačkoli oficiální diplomati v Latinské Americe po kapitulaci Československa opustili své úřady, čeští a slovenští krajané kapitulovat nechtěli, a dokonce vystoupili na ochranu Československé republiky. Nová pomnichovská přistěhovalecká vlna v roce 1940 získala v krajauském hnutí značný vliv. Do Argentiny se uchýlilo asi pět tisíc uprchlíků. Novousedlíci většinou emigrovali z politických nebo rasových důvodů a nepřestali doufat v návrat do své rodné vlasti. Novousedlíci přispěli k oživení starších spolků a také k zavedení nových, které následně odmítly vytvoření Slovenského státu a protektorátu.

V dubnu 1939 svolali zástupci buenosaireských spolků valnou hromadu, která jednomyslně rozhodla o vytvoření krajauské federace nazvané Československé Sjednocení.⁶¹ Československé Sjednocení sdružovalo zpočátku pouze krajauské spolky z Buenos Aires. Později se k nim přidaly i vesnické spolky z blízkého okolí, až federace sdružovala více jak dvacet českých a slovenských spolků. Federace vydávala odbojový časopis Sjednocení, který přinášel v češtině a španělštině zprávy o poměrech ve vlasti. Organizovala také krajauské rozhlasové vysílání "*Vzpomínky z mé vlasti*" v Buenos Aires.⁶² Československá kolonie v Argentině byla největší československou krajauskou osadou v Latinské Americe a vytvoření odbojového centra mohlo mít značný dosah v dalších

⁶⁰ NĚMEČEK, Jan. *Soumrak a úsvit československé diplomacie: 15. březen 1939 a československé zastupitelské úřady*. Praha: Academia, 2008, s. 414. ISBN 978-80-200-1638-6.

⁶¹ AMZV, LA-O. Karton č. 476. Buenos Aires – Československé Sjednocení v Buenos Aires z 29. 10. 1940.

⁶² Tamtéž.

československých centrech, ale nestalo se tomu tak kvůli osobním sporům uvnitř Sjednocení.⁶³

Krajanské spolky měly svou činností působit na veřejnost a na vlády jednotlivých zemí, a následně tím připravovat prostor pro diplomacii londýnského exilového centra, avšak nestalo se tomu tak. Krajanské spolky organizovaly mnoho společenských oslav, či výročí slavných událostí, ale příliš nepomohly ke stabilizaci diplomatických vztahů mezi Československem a Argentinou. Fungovaly zde spíše pro československé vystěhovalce, kteří stále měli zájem o dění ve své rodné zemi.

2.2.1 Slovenský spolek v Argentíně

Mezi slovenskými krajany byla situace daleko složitější. Slovenský spolek vznikl v roce 1926 jako typické krajanské hnutí, ve kterém se soustřeďuje kulturní a společenský život jihoamerických Slováků.⁶⁴ Vedení spolku přivítalo vznik samostatného Slovenska a zaslalo argentinské vládě žádost o jeho diplomatické uznání. Většina slovenských krajanů viděla v Tisově republice konečnou realizaci svých národních tužeb. Tím se stalo, že Slovenský spolek byl protičeským a v roce 1938 i protistátním.⁶⁵ Ale přes existenci tohoto spolku žilo v Argentíně více jak dvacet tisíc Slováků, kteří se Slovenským spolkem neměli, a ani nechtěli mít nic společného.

Ve vztahu k československému odboji setrvaly slovenské spolky v letech 1940 až 1941 na odmítavém stanovisku. Byly proti předválečné ideje čechoslovakismu a od svého názoru neustoupily ani v následujících letech. K jeho překonání nepřispělo ani Československé sjednocení v Buenos Aires propagující ideu čechoslovakismu. Pokud Sjednocení ve svých řadách mělo Slováky, požadovalo od nich rozchod se slovenskými spolky a názorové ztotožnění s myšlenkou jednotného československého národa.

⁶³ Spory pramenily především z osobní antipatie předsedy Sjednocení Zelenky vůči a vyslancovi Kadeřábkovi. Až s příchodem nového předsedy A. Novotného se začala respektovat autorita čs. vlády.

⁶⁴ AMZV, LA-D. Karton č. 204. „Slovenský spolek v Buenos Aires“ – podvratná činnost z 22. 4. 1943.

⁶⁵ AMZV, LA-D. Karton č. 59. Argentina – zpráva dr. Kadeřábka z 13. 12. 1940.

2.3 *První pokusy o obnovení diplomatických styků*

Na latinskoamerické půdě zahraniční odboj zpočátku tvořili vedoucí pracovníci bývalých vyslanectví, spolu s některými zaměstnanci argentinské a brazilské Škodovky a Zbrojovky, ale především představitelé krajanských kolonií.⁶⁶ Po předání svých úřadů se stali českoslovenští diplomaté příslušníky krajanských osad, ale postupem času byli získáváni pro spolupráci se zahraničním odbojem. Prezident Beneš chtěl zprvu potrestat kapitulantské diplomaty, ale postupně jejich prohřešky začal tolerovat. Nic jiného mu také nezbývalo, pokud chtěl vytvořit silnou odbojovou síť i s Latinskou Amerikou.

Velvyslanec Kadeřábek se v lednu 1940 obrátil na vlády Bolívie a Uruguaye s memorandem o zahájení československého odboje.⁶⁷ Kadeřábek přesto svou směrnicí nedodržel a 28. května 1940 požádal Argentinu o obnovení diplomatických styků. Argentinská vláda velvyslancovu žádost ignorovala a ministr zahraničních věcí Cantilo odpověděl československému diplomatovi, že Československo de facto neexistuje, je obsazeno Německem, a tudíž velvyslanec Kadeřábek nezastupuje ničí vládu.⁶⁸ Kadeřábek proto požádal správu zahraničních věcí Národního výboru, aby potvrdil argentinské vládě, že Národní výbor jako reprezentativní orgán uznává Kadeřábka za svého oficiálního zástupce v Buenos Aires, ale i to k uznání velvyslance Kadeřábka nestačilo. K obnovení vztahů s Latinskou Amerikou došlo až poté, co byl Benešův kabinet uznán Velkou Británií v červenci 1940.

17. září 1940 poslal československý vyslanec v Londýně Lobkovic nejen zástupcům Argentiny ustavení československé vlády v exilu společně s memorandem o její právní totožnosti s vládou předmnichovské republiky. Odpovědi se dočkal pouze od bolivijské vlády, ostatní latinskoamerické vlády na československý dopis vůbec nereagovaly. Případná změna ke vztahu československé vládě závisela na konstelaci sil na jihoamerickém subkontinentu a především jejich vztahy k válčícím mocnostem, které nebyly zcela všude antihitlerovské.⁶⁹

⁶⁶ NÁLEVKA, Vladimír. *Československo a Latinská Amerika v letech druhé světové války*, s. 39.

⁶⁷ Právě tyto dva státy mezi světovými válkami byli v úzkém obchodním styku s Prahou.

⁶⁸ NÁLEVKA, Vladimír. *Československo a Latinská Amerika v letech druhé světové války*, s. 59.

⁶⁹ AMZV, LA-D, karton č. 26. Latinská Amerika – záznam dr. Lobkovice o dopisech jihoamerickým vyslanectvím v Londýně z 24. 9. 1940.

2.3.1 Meziamerická konference v Riu de Janeiru a československá otázka

V průběhu příprav panamerické konference československá vláda opět obnovila svou diplomatickou aktivitu. Ještě v listopadu 1941 probíhalo právní jednání o vyjasnění pozice československého vyslance Kadeřábka v Argentině. Krátce po útoku na Pearl Harbour odložil ministr Ruiz Guinazu další rozhovory, protože řešení československého vyslanectví v Buenos Aires se bude muset z časových důvodů řešit až po konferenci v Riu de Janeiru.⁷⁰ Kadeřábek nastalou situaci řešil s bývalým ministrem zahraničí Lamasem a právní expertem Morenem. Oba dva mu doporučili otázku Československa a jeho vyslanectví v Buenos Aires vyřešit až po konferenci v Riu. Dále mu bylo doporučeno, aby kontaktoval uruguayského ministra zahraničí a požádal ho o přednesení československého problému na meziamerické konferenci v Brazílii. Uruguayský ministr odmítl nabízenou iniciativu převzít a to z důvodů, že půda ještě není připravena, ale hlavně, že konference se má zabývat výlučně otázkami amerického kontinentu. Přesto přislíbil podporu československé iniciativy, pokud by se jí konference zabývala.⁷¹

Československá otázka se v Riu de Janeiru vyvíjela velice komplikovaně. Mexický ministr zahraničí Padilia předložil konferenci návrh na projev solidarity amerických států se zeměmi, které jsou okupovány Osou, a navrhl ihned Československo.⁷² Uruguayský ministr zahraničí Guani se připojil a podpořil projev mexického ministra. Argentinská delegace ale protestovala proti tomuto návrhu a zdůrazňovala zbytečnost projevu sympatií k exilovým vládám, protože pokud by došlo k přerušení diplomatických styků s Osou, znamenalo by to ve svém jádru podporu okupovaným zemím. Mnoho nejasností vyvolala i sama československá problematika. Ukázalo se, že mnoho delegátů z latinskoamerických zemí neměli přesné informace o československé exilové vládě, někteří z nich dokonce soudili, že londýnská vláda je zastupována pouze Čechy bez Slováků, kteří si založili vlastní stát. Konečná formulace mexicko-uruguayského návrhu a jeho znění byla však dokladem úspěchu protifašistických sil. Jedním z výsledků konference v Riu de Janeiru byla rezoluce č. 38, která doporučovala americkým republikám pokračovat v kontaktech se zástupci okupovaných států.⁷³

⁷⁰ NÁLEVKA, Vladimír. *Československo a Latinská Amerika v letech druhé světové války*, s. 68.

⁷¹ AMZV, LA-D, karton č. 59. Buenos Aires – zpráva dr. Kadeřábka MZV v Londýně z 15. 1. 1942.

⁷² AMZV, LA-D, karton č. 59. Latinská Amerika – přehledná zpráva čs. ministerstva zahraničí o obnovení diplomatických ČSR se zeměmi Latinské Ameriky z 22. 7. 1942.

⁷³ NÁLEVKA, Vladimír. *Československo a Latinská Amerika v letech druhé světové války*, s. 71.

2.4 První úspěchy

Rezoluce č. 38 se stala východiskem pro další jednání československé vlády s Latinskou Amerikou. Přes závěry konference v Riu se většina delegací latinskoamerických vlád obávala uznání československé exilové vlády z toho důvodu, že by tím přebíraly nějaký, třeba i nepřímý závazek, pokud se týče budoucí úpravy Evropy.⁷⁴ Toto stanovisko zastávala zejména Brazílie.

Tento úspěch podnítil československou exilovou vládu k dalším bojům za diplomatická uznání. 8. května 1942 požádal diplomat Baráček-Jacquier anglického vyslance u československé vlády v Londýně Philipa Nicholse o zprostředkování britské podpory v Brazílii. Nichols s podporou souhlasil a současně doporučil rozšířit československou žádost na všechny latinskoamerické státy. Jan Masaryk anglické přání akceptoval a 21. května dostal Baráček-Jacquier směrnicí, že je nutno zaslat memorandum, které opět akcentovalo vývoj československého zahraniční odboje a jeho dosud málo úspěšné kontakty s latinskoamerickými státy.⁷⁵ Ministerstvo zahraničních věcí bylo toho názoru, že největší nadějí na úspěch bude mít akce postupná, a proto se chce teprve obrátit na státy, ve kterých má Československo největší počet občanů a největší interesy materiální. Takové státy jsou například Argentina, Brazílie, Chile, Kolumbie a Venezuela, ale úspěch v Argentině byl dosti pochybný. Jak už je zřejmé, československá exilová vláda nyní preferovala hospodářské vztahy, její zahraničněpolitická moc byla stabilní a v žádném případě nepotřebovala z Latinské Ameriky politickou pomoc. Přesto udržení ekonomických pozic na latinskoamerickém subkontinentu bylo důležité pro vytvoření poválečných obchodních styků.

Koncem května a začátkem června 1942 československá vláda rozeslala všem latinskoamerickým vládám nóty navrhuující obnovení diplomatických styků. Kladné odpovědi se dostaly z Bolívie, Paraguaye, Uruguaye, Peru. Nicméně zbylé státy jako jsou Brazílie, Chile či právě Argentina, stále mlčely, přestože v těchto státech zdůraznili svůj zájem o uznání československé exilové vlády zástupci Spojených států a Velké Británie.⁷⁶

⁷⁴ NÁLEVKKA, Vladimír. *Československo a Latinská Amerika v letech druhé světové války*, s. 73.

⁷⁵ Tamtéž, s. 74.

⁷⁶ Tamtéž, s. 77.

2.4.1 Slovanský kongres v Montevideu

Od března do srpna 1938 byli komunisté jednou z nejdůležitějších a nejaktivnějších složek krajanských spolků, které se ve velké míře podíleli na realizaci sjednocovacích tendencí. Zvláště v Argentině vyrůstali ve vážnou ideovou a organizační složku krajanského hnutí. Nedílným prvkem myšlenkového zázemí této emigrace, jejíž jádro pocházelo z rodného Rakouska-Uherska, byla idea slovanské vzájemnosti. Slovanství umožňovalo vystěhovalců bránit se proti cizímu prostředí, jazyku a kultuře v Latinské Americe. Vznik Sovětského svazu a rozpad habsburské monarchie utlumilo předválečné slovanství, protože tyto krajanské spolky často sledovaly vývoj zahraničních politik rodných zemí a zaznamenávaly je i ve vlastních vztazích.

První pokus o sjezd Slovanů v Latinské Americe se konal v prosinci 1941 v Argentině. 15. prosince navštívila delegace přípravného všeslovanského sjezdu Kadeřábka a požádala jej, aby doporučil a předal memorandum o slovanském hnutí v Latinské Americe prezidentovi Benešovi.⁷⁷ Kadeřábek prosbám vyhověl a společně s memorandem zaslal zprávu, ve které zdůrazňoval velkou zainteresovanost komunistů v tomto hnutí. Československé ministerstvo zahraničí v Londýně bylo na základě memoranda v rozpacích. Po přípravných pracích organizátoři počali provádět propagandu v různých slovanských organizacích a spolcích existujících v Argentině, aby si zaručili jejich účast na kongresu.⁷⁸ Otázkou také byla neúčast neargentinských slovanských krajanských spolků, které komplikovaly organizaci celého kongresu. Těmto spolkům dost často chyběly finanční prostředky k vyslání vlastní delegace a navíc situaci komplikovaly i argentinské úřady.

Dalšími předkongresovými problémy byly konflikty mezi českými a slovenskými zástupci, či polský antisovětiismus, přesto největším problémem bylo mlhavé stanovisko argentinských úřadů, které se odmítaly vyjádřit o případném povolení či zákazu kongresu. Rozhodnutí záleželo na samotném prezidentovi Castilliovi, který udělil nezávazný souhlas s kongresem v období příprav meziamerické konference v Riu de Janeiru. Teprve den před jeho konáním slíbil ministr vnitra, že kongres povolí. Učinil tak jen ústně a druhého dne, když delegáti venkovských spolků byli již v Buenos Aires přítomni, byl sjezd policejním ředitelem, který se zodpovídá přímo prezidentu republiky, zakázán. Hlavním důvodem zákazu kongresu byl komunistický charakter slovanského hnutí a finanční podpora z Moskvy.⁷⁹ Přípravný

⁷⁷ AMZV, LA-D, karton č. 59. Vseslovanské hnutí v Argentině z 6. 12. 1941.

⁷⁸ AMZV, LA-O, karton č. 222. Vseslovanský kongres v Argentině z 8. 9. 1942.

⁷⁹ Tamtéž.

výbor se vzdal nadějí na možnou revizi negativního stanoviska argentinské vlády vůči slovanskému hnutí i z toho důvodu, že celková politická orientace Argentiny odmítající plnit závazky z meziamerické konference v Riu de Janeiru a přerušit diplomatické styky se zeměmi Osy, byla velice nepřehledná. Proto se organizátoři dohodli na přesunutí kongresu do Uruguaye. V Montevideu se tedy ve dnech 23. až 25. dubna 1943 konal První všeslovanský sjezd v Jižní Americe.⁸⁰

Československá kolonie v Argentině a Uruguay se na přípravách buenosaireského kongresu příliš nepodílela. K aktivizaci slovanského hnutí uvnitř československé kolonie došlo na počátku roku 1943, teda těsně před začátek kongresu v Montevideu, kdy Československé sjednocení mělo značný podíl na organizaci celého kongresu.⁸¹ Čechoslováci zde prohlásili, že budou podporovat demokracie slovanské, americké a spojenecké, že budou spolupracovat s národy žijícími v Latinské Americe. Argentinští Čechoslováci dodali, že zavrhnou Háchovu vládu a prohlašují úplnou solidaritu s československou exilovou vládou. Celkově Československé sjednocení protestovalo proti nacistickým zločinům a společně s Československou demokratickou jednotou z Montevidea podepsalo rezoluci kongresu. Zástupci argentinského Slovenského spolku se pokusili prosadit myšlenky samostatného Slovenska, ale kongres spolku udělil tříměsíční ultimátum, během kterého měli vyřešit poměr k Československu a vstoupit do Československého sjednocení. Pokud by tak neučinili, měly by být slovenské spolky jak v Argentině, tak i v Uruguayi vyloučeny z připravované organizace Slovenská jednota.⁸²

Kongresem v Montevideu dosáhla slovanská jednota vrcholu. Vedle běžného kulturní a vzdělávací činnosti se snažil paralyzovat polskou protisovětskou propagandu, měl podíl na mobilizaci všech pokrokových sil a především přispěl k sjednocení i eliminaci nepřátelských živlů. V letech 1944 až 1945, kdy byla válka prakticky rozhodnuta a myšlenka slovanské jednotnosti ztrácela na intenzitě, se slovanské kolonie spíše věnovaly otázkám blízké budoucnosti svých zemí. Proto také slovanské hnutí v roce 1945 v Latinské Americe přestalo existovat.⁸³

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ NÁLEVKA, Vladimír. *Československo a Latinská Amerika v letech druhé světové války*, s. 96.

⁸² AMZV, LA-O, karton č. 222. Všeslovanský kongres v Argentině z 8. 9. 1942.

⁸³ NÁLEVKA, Vladimír. *Československo a Latinská Amerika v letech druhé světové války*, s. 99.

2.5 *Československé potíže v Argentině*

Československá problematika během druhé světové války byla přirozeně na okraji zájmů Argentiny a její zahraniční politiky. Přestože po panamerické konferenci v Riu de Janeiru bylo prezidentovi Castilliovi doporučeno uznání a navázání styků s československý velvyslanectvím v Argentině, sondáže Kadeřábka na ministerstvu zahraničí vyzněly negativně. Určitou nadějí byla aktivita argentinské opozice, kterou sám Jan Masaryk doporučoval Kadeřábkovi jako jediná možnost pro zlepšení vztahů mezi Československem a Argentinou. Konkrétnější výsledky snažení se projevily až koncem roku 1942. 23. prosince bylo informováno londýnské ústředí, že řada poslanců a senátorů argentinských politických stran nabízejí znovu podporovat u prezidenta republiky Kadeřábkův zákrok o uznání Benešovy vlády.⁸⁴

Mezitím se stále zhoršoval vztah mezi Argentinou a Spojenými státy, takže závěr rady na československém ministerstvu zahraničí z 8. ledna 1943 byl velmi opatrný.⁸⁵ Účastníci rady, mezi které patřili například Masaryk, Baráček a Ripka, se společně dohodli, že v Argentině nemohou počítat s pomocí Spojených států. A proto akceptovali nabídku argentinské opozice, ale nejdříve chtěli provést průzkum v Londýně a Washingtonu, zda je vůbec vhodné o argentinské uznání usilovat.

V dubnu 1943 byl Kadeřábek znova urgován argentinskou opozicí, aby oficiálně zažádal o uznání vlády Československa. Opozice tvrdila, že veřejné mínění je tomu nakloněno a nepochybuje o dobrém výsledku. Internovat chtějí národní demokraté v čele se svým předsedou Santa Marinou a demokratičtí senátoři. Pokud by argentinský ministr zahraničních věcí měl námitky, opozice by jednala s prezidentem republiky, který sám rozhoduje o zahraniční politice.⁸⁶ Jelikož tamní noviny přetiskly článek z New York Timesu o rusko-polsko-československých vztazích, ve kterých prezident Beneš považuje Sudety za definitivně ztracené. Polsko o Československo bez Sudet nemá zájem, poněvadž by to byl slabý spojenec v jakékoliv poválečné konfederaci. Zpráva vzbudila úplný zmatek i mezi přáteli, kteří usilují o československé uznání, protože naše postavení po válce oslabuje dnes

⁸⁴ AMZV, LA-D, karton č. 59. Buenos Aires – nabídka některých argentinských poslanců a senátorů na podporu zákroku pro uznání čs. vlády v Londýně z 31. 3. 1943.

⁸⁵ AMZV, LA-D, karton č. 59. Buenos Aires – zpráva o obnovení diplomatických styků ČSR s Latinskou Amerikou z 8. 1. 1943.

⁸⁶ AMZV, LA-D, karton č. 59. Buenos Aires – uznání čs. vlády v Londýně Argentinou. Nabídka intervence z 28. 4. 1943.

naší pozici.⁸⁷ Depeše z 21. května zahrnovala Kadeřábkovy rozhovory jak s britským, tak severoamerickým velvyslancem. Severoamerický zástupce řekl, že učiní vše, co je v jeho moci, ačkoliv je jeho vliv malý. Britský zástupce odpověděl tak, že se nechce zatím osobně intervenovat a „*domnívá se, že by tak měl učinit, až naši argentinští přátelé připraví půdu ze své iniciativy*“.⁸⁸

Schůzka předáků opozice s prezidentem Castillem ohledně uznání československé exilové vlády byla stanovena na 4. června 1943. Ještě před touto schůzí byl Kadeřábek ujistěn opozicí, že „*obnovení diplomatických styků, i bez anglické a americké intervence, je hotovou věcí*“.⁸⁹ Následný vojenský převrat tuto domluvu zcela převrátil.

Nicméně i tento převrat nepřerušil Kadeřábkovy snahy a úsilí o uznání československé vlády. Americký diplomat Norman Armour mu sdělil, že mluvil v československé věci s ministrem zahraničních věcí a zdůraznil zájem americké vlády na našem uznání. Jako prostředník vyjednávání mu byl Armourem doporučen uruguayský velvyslanec Martínez Thédy.⁹⁰ V červenci na oslavě amerického národního svátku jednal Kadeřábek se státním podsekretářem ministerstva zahraničí Gachem o československé otázce. Gache ihned v úvodu konverzace s Kadeřábkem podpořil žádost o uznání a řekl, že se připravuje přerušení diplomatických styků s Osou. Dále Kadeřábka požádal, aby s naší záležitostí několik dní počkal, ježto se pak vyřídí automaticky. Ale pro odpor vojáků byla celá akce omezena.⁹¹

Na mnohem vyšší úrovni proběhla sondáž Martíneze Thédého. Podle zprávy z 9. července navštívil uruguayský vyslanec ministra zahraničí Storniho a diskutoval s ním o československé situaci. „*Poukázal, že Argentina je jediný americký stát, který nás neuznává, a že ministr zahraničí, chce-li být věren svým posledním prohlášením o zahraniční politice, musí je dokázat činem a uznáním Beneše.*“⁹² V obdobném duchu se Stornim hovořil i Armour. Oběma diplomaty bylo přislíbeno brzké vyřešení československé otázky.

Domluvená rozmluva mezi Kadeřábkem a Stornim z poloviny srpna nedopadla nijak významně. Kadeřábek se snažil opět zdůraznit politický význam obnovení diplomatických styků, poukázal na neplatnost Mnichovské dohody a odvolával se na panamerickou rezoluci

⁸⁷ AMZV, LA-D, karton č. 59. Buenos Aires – zmatek způsobený zprávou v New York Timesu o rusko-polsko-československých vztazích z 21. 5. 1943.

⁸⁸ NÁLEVKVA, Vladimír. *Československo a Latinská Amerika v letech druhé světové války*, s. 132.

⁸⁹ AMZV, LA-D, karton č. 59. Argentina – dr. Kadeřábek MZV v Londýně z 14. 6. 1943.

⁹⁰ AMZV, LA-D, karton č. 59. Buenos Aires – jednání o uznání čs. vlády v Londýně z 14. 7. 1943.

⁹¹ AMZV, LA-D, karton č. 59. Buenos Aires – politická zpráva z 6. 7. 1943.

⁹² AMZV, LA-D, karton č. 59. Argentina – dr. Kadeřábek MZV v Londýně z 6. 7. 1943.

odmítající násilné okupace cizích území. Zdůraznil politický význam a dojem, který by naše uznání Argentinou jistě učinilo nejen mezi Spojenci, nýbrž hlavně mezi americkými státy. Ministr Storni souhlasil, ale dodal, že jeho rozhodnutí není konečné. „*Musí jednat s vládou a především s prezidentem republiky, ježto v kabinetu je mnoho lidí, kteří si nechtějí pohněvat Němce.*“⁹³

Následující vývoj událostí ještě více oddálil obnovení diplomatických styků mezi Československem a Argentinou. Storni s celým kabinetem byl nahrazen extrémními nacionalisty a v tisku se začaly objevovat četné útoky proti prezidentovi Benešovi, které kulminovaly po uzavření československo-sovětské smlouvy z prosince roku 1943. Na jedné straně se mluvilo o revoluci proti tehdejší vládě, na druhé straně o válce Argentiny se sousedy. Nenávist proti Američanům se také šířila všemi vrstvami argentinské veřejnosti.⁹⁴

Ani československá vláda neměla zájem na uznání. Byla to avšak Argentina, která v polovině února 1944 zahájila konkrétní přípravy k obnovení diplomatických styků s Československem. Kadeřábek byl pozván na ministerstvo zahraničí, kde mu státní nadсекретář Ibarra-García a právní expert Santos Muñoz přislíbili veškerou pomoc. Společně se dohodli na nótě, která obsahovala Kadeřábekovo memorandu z 28. května 1940 doplněné o nové argumenty vyplývající z přerušení diplomatických styků mezi Argentinou a Německem. Kadeřábekovi bylo také doporučeno, aby v československé otázce nepoužíval cizí intervence, obzvláště ne Spojených států.⁹⁵ Touto cestou se Argentina snažila obejít usnesení z Ria. Navázání diplomatických styků s Československem mělo být realizováno na bázi starého memoranda, a nikoli na základě rezoluce č. 38. Argentinská nabídka měla reflektovat charakter americko-argentinského sporu. Přesto Masarykova odpověď byla negativní. Ve své depeši označil jakékoliv jednání o tomto problému nežádoucí. Proto dostal Kadeřábek příkazy z Londýna nereagovat na argentinské sliby, které byly velice lákavé.⁹⁶

Otázka normalizace vztahů mezi Československem a Argentinou byla obnovena na počátku roku 1945, v souvislosti s činností severoamerické mise. Kadeřábek informoval o nastalé situaci Londýn a dotazoval se, zda by měl opět zahájit jednání o obnovení diplomatických styků. Masaryk jednal s Baráčkem-Jacquirem o situaci v Argentině a oba dva se shodli, že by bylo nejlepší zjistit, jak se na nejnovější události dívají Spojené státy. Sondáž

⁹³ AMZV, LA-D, karton č. 59. Buenos Aires – jednání o uznání čs. vlády v Londýně ze 17. 8. 1943.

⁹⁴ AMZV, LA-D, karton č. 59. Buenos Aires – politická zpráva ze 17. 11. 1943.

⁹⁵ AMZV, LA-D, karton č. 59. Buenos Aires – uznání čs. vlády vládou argentinskou z 10. 2. 1944.

⁹⁶ NÁLEVKA, Vladimír. *Československo a Latinská Amerika v letech druhé světové války*, s. 134.

velvyslance Hurbana v Spojených státech ale nezněla moc přívětivě a optimisticky, doporučoval Londýnu i Kadeřábkovi, aby ještě ve svém rozhodnutí setrvali a vyčkali na výsledky z konference v Mexiku.

Obrat ve vyjednávání nastal po 7. březnu 1945, kdy Argentina vyhlásila válku Německu a Japonsku. Pro obnovení styků stačilo, aby ministerstvo zahraničních věcí oznámilo tamnímu ministrovi prostřednictvím jejich vyslance v Londýně, že ministerstvo zahraničních věcí vždy uznávalo a uznává Kadeřábka za svého velvyslance a zplnomocněného ministra. Ministr Masaryk doporučil Kadeřábkovi, aby věc spustil, až budou formálně obnoveny styky s Velkou Británií a Spojenými státy. Kadeřábek byl také ministrem požádán o tiché provedení akce. *„Vzhledem k tomu, že Sovětský svaz nemá dosud styky s Argentinou a sovětská politika zaujímala velmi kritické stanovisko k tamnímu režimu, je třeba provést obnovení styků způsobem nenápadným, bez veřejných prohlášení.“*⁹⁷ 18. dubna 1945 argentinská vláda uznala Benešovu vládu za legitimní vládu Československa. Zároveň bylo prohlášeno, že se obnovují a pokračuje se v přerušených stycích diplomatických, a že Kadeřábek je uznán Argentinou za československého vyslance pokračujícího v dřívější funkci.⁹⁸

⁹⁷ AMZV, LA-D, karton č. 59. Buenos Aires – vyhlášení Argentinou válečného stavu s Německem a Japonskem. Uznání čs. vlády z 30. 3. 1945.

⁹⁸ AMZV, LA-D, karton č. 59. Buenos Aires – uznání čs. vlády vládou argentinskou z 21. 4. 1945.

Závěr

Ustanovením Protektorátu Čechy a Morava a současně vyhlášením samostatného Slovenského státu přestala fakticky existovat Československá republika. Pro československé politiky, kteří odešli do exilu, však naše republika z právního hlediska existovala nadále. Československá exilová vláda se snažila obnovit diplomatické styky s mnoha latinskoamerickými zeměmi a především s těmi, kde žilo mnoho přistěhovalců z Československa, což byl i případ samotné Argentiny.

Československo-argentinské vztahy ovlivnila hlavně mezinárodní situace Argentiny. Argentina byla typická pro svou politickou nestabilitu, která byla zapříčiněna častým střídáním politických elit v čele země, či vojenskými puči. Tato politická nestabilita také způsobila problematiku mezi Argentinou a Spojenými státy. Oba dva státy se účastnily hned několika společných konferencích, kde se snažily dospět ke společné dohodě. Navrhovaná politika dobrého sousedství ze strany Spojených států nebyla argentinským obyvatelstvem vnímána pozitivně. Ani vztahy s Velkou Británií nebyly ve třicátých letech na optimální úrovni. Po podpisu bilaterální smlouvy Roca-Runciman se v Argentině strhla vlna protibritských nálad, které byly zdůvodňovány tak, že se Argentina vrací do koloniálních časů. Těchto negativních nálad vůči Spojeným státům a Velké Británii využilo ve svůj prospěch nacistické Německo.

Nátlaková politika Spojených států vůči Argentině, která zapříčinila nejen silné protiamerické nálady, ale i odmítavá stanoviska argentinských zástupců na některých mezinárodních konferencích, zcela určitě způsobila problematiku obnovení diplomatických styků mezi Československem a Argentinou. Díky určitým sympatiím k Německu byl taktéž komplikován vztah Argentiny a Československa. Velvyslanec Kadeřábek musel přenechat vyslanectví v Buenos Aires německým úřadům, a tím se zcela nemohl věnovat svým snahám o obnovení diplomatických styků. Uznání ze strany argentinské vlády bylo taky komplikováno častými změnami na argentinském prezidentském postu. V době prezidentského mandátu Castilla se po konferenci v Riu de Janeiru očekávalo brzké uznání Benešovy vlády. Ale kvůli vojenskému puči, kterým byl Castillův režim svržen, se tomu tak nestalo. Dostavila se i pomoc od ostatních latinskoamerických vlád, které podporovaly uznání již na konferenci v Riu de Janeiru, přesto argentinská vláda stále zastávala odmítavé stanovisko. Na základě analýzy dobových dokumentů z Archivu MZV v České republice je evidentní, že krajanské spolky a hnutí příliš nepomohly k obnovení styků s Argentinou.

Krajanské spolky informovaly Čechoslováky o situaci v Československu a na základě těchto zjištění organizovaly mnohé společenské akce. Krajanská hnutí se zapojovala i do větších organizací, přičemž tou největší bylo Československé Sjednocení, které i přes svoji důležitost neplnilo často diplomatické a politické funkce.

Summary

The purpose of my thesis is to explain relationships between Argentina and Czechoslovakia during Second World War. I focused on the historical development of Argentina the beginning and during the Second World War. Then I dismantled all attempts of recognition the Czechoslovak exile government by the Argentine government.

The first chapter deals with the development of Argentina during the first half of the twentieth century, relations with the United States, Great Britain and Germany and the subsequent development during the Second World War. The second chapter specializes in relations between Czechoslovakia and Argentina. It describes individual efforts to re-establish diplomatic relations. The second chapter also devotes of the activities of compatriots who helped foreign resistance.

Použitá literatura

Primární zdroje

Archiv Ministerstva zahraničních věcí ČR:

1. Londýnský archiv důvěrný 1939-1945
2. Londýnský archiv obyčejný 1939-1945
3. Politické zprávy 1918-1977

Sekundární zdroje

DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa II.: Biografický slovník československých diplomatů (1918-1992)*. Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2285-1.

CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*. Praha: Lidové noviny, 2012. ISBN 978-80-7422-193-4.

KLÍMA, Jan. *Dějiny Latinské Ameriky: Vývoj oblasti, regionů a států*. Praha: Lidové noviny, 2015. ISBN 978-80-7422-368-6.

POTASH, Robert A. *Army & Politics in Argentina 1928-1945: Yrigoyen to Peron*. Stanford University Press, 1969. ISBN 978-0804706834.

NÁLEVKA, Vladimír. *Československo a Latinská Amerika v letech druhé světové války*. Praha: Univerzita Karlova, 1972.

NÁLEVKA, Vladimír. *Druhá světová válka*. Triton, 2003. ISBN 80-7254-390-3.

NÁLEVKA, Vladimír. *Světová politika ve 20. století I*. Praha: Nakladatelství Aleš Skřivan ml., 2000. ISBN 80-902261-4-0.

NĚMEČEK, Jan. *Soumrak a úsvit československé diplomacie: 15. březen 1939 a československé zastupitelské úřady*. Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1638-6.

Internetové zdroje

Argentina: O českých krajanech [online]. 2012 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/argentina/krajane/-mzv-publish-cz-

Argentina: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled [online]. 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/argentina-zakladni-charakteristika-teritoria-18395.html#sec2>.

Convention on Rights and Duties of States [online]. [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: http://avalon.law.yale.edu/20th_century/intam03.asp.

České (československé) vystěhovalectví do Argentiny [online]. [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <http://lamigrace.ff.cuni.cz/argentina/historie/#section-3>

Montevideo Convention: International agreement 1933 [online]. [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Montevideo-Convention>.

Roca-Runciman Agreement: Argentina - United Kingdom [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Roca-Runciman-Agreement>.

Ostatní zdroje

MATSUSHITA, Hiroshi. *A historical view of argentine neutrality during world war II* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/j.1746-1049.1973.tb00311.x>.

MEDEIROS, Susana. *Argentinian students force university reforms, 1918* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://nvdatabase.swarthmore.edu/content/argentinian-students-forceuniversity-reforms-1918>.

OPATRŇÝ, Josef. *Tři století česko-argentinských vztahů* [online]. 2016 [cit. 2018-04-24]. Dostupné z: <http://www.svetovka.cz/archiv/2016/02-2016-esej.htm>

WINOGRAD, Carlos. *The Economics of Neutral Countries during World War II: Argentine Perspectives* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://epee.univ-evry.fr/RePEc/2009/09-13.pdf>.

Seznam příloh

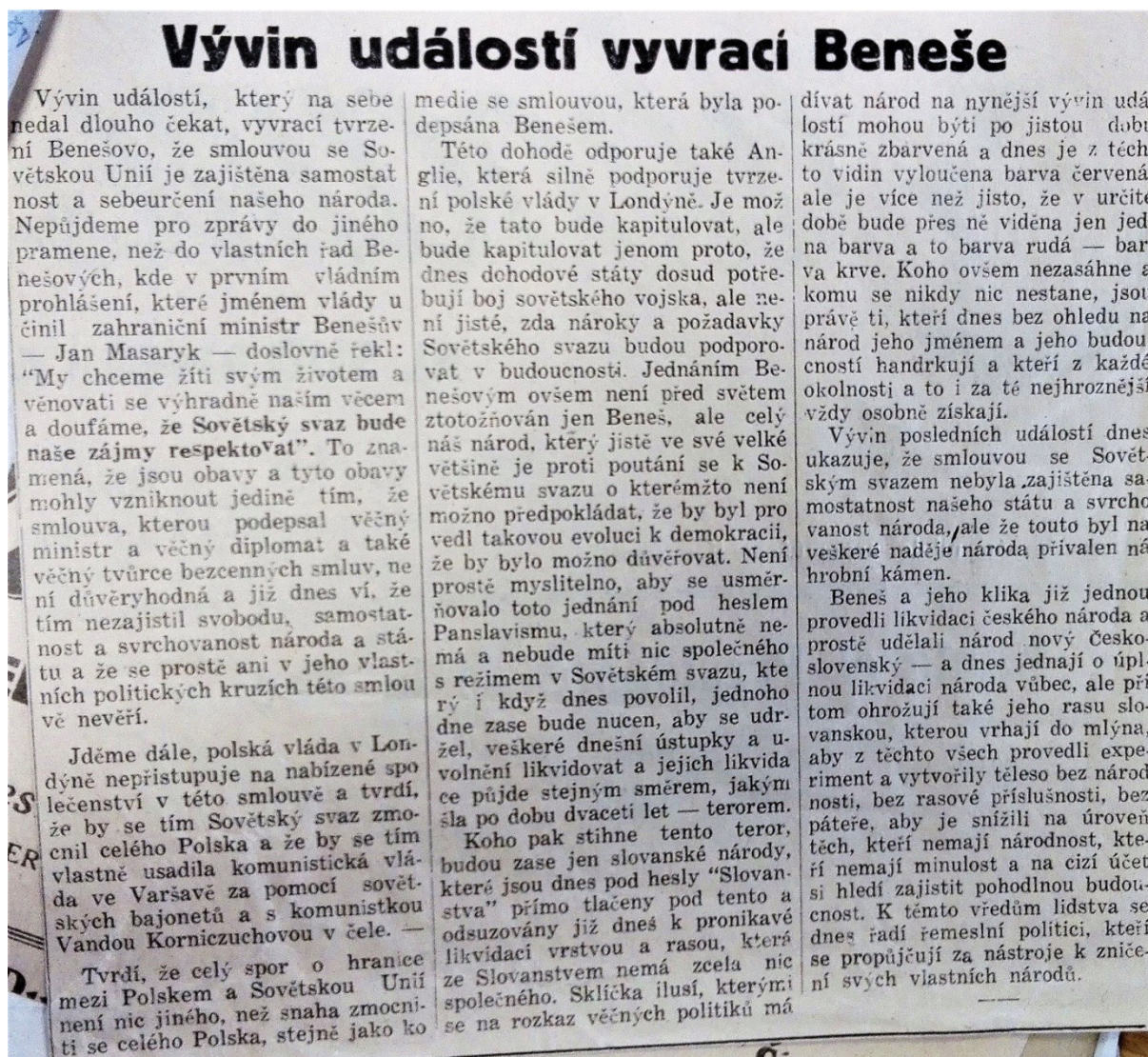
Příloha č. 1: Ukázka dobového dokumentu - článek z časopisu Jihoameričan (obrázek, s. 36)

Příloha č. 2: Ukázka dobového dokumentu - vyhlášení válečného stavu Argentiny s Německem a Japonskem (obrázek, s. 37)

Příloha č. 3: Ukázka dobového dokumentu – uznání československé exilové vlády vládou argentinskou (obrázek, s. 38)

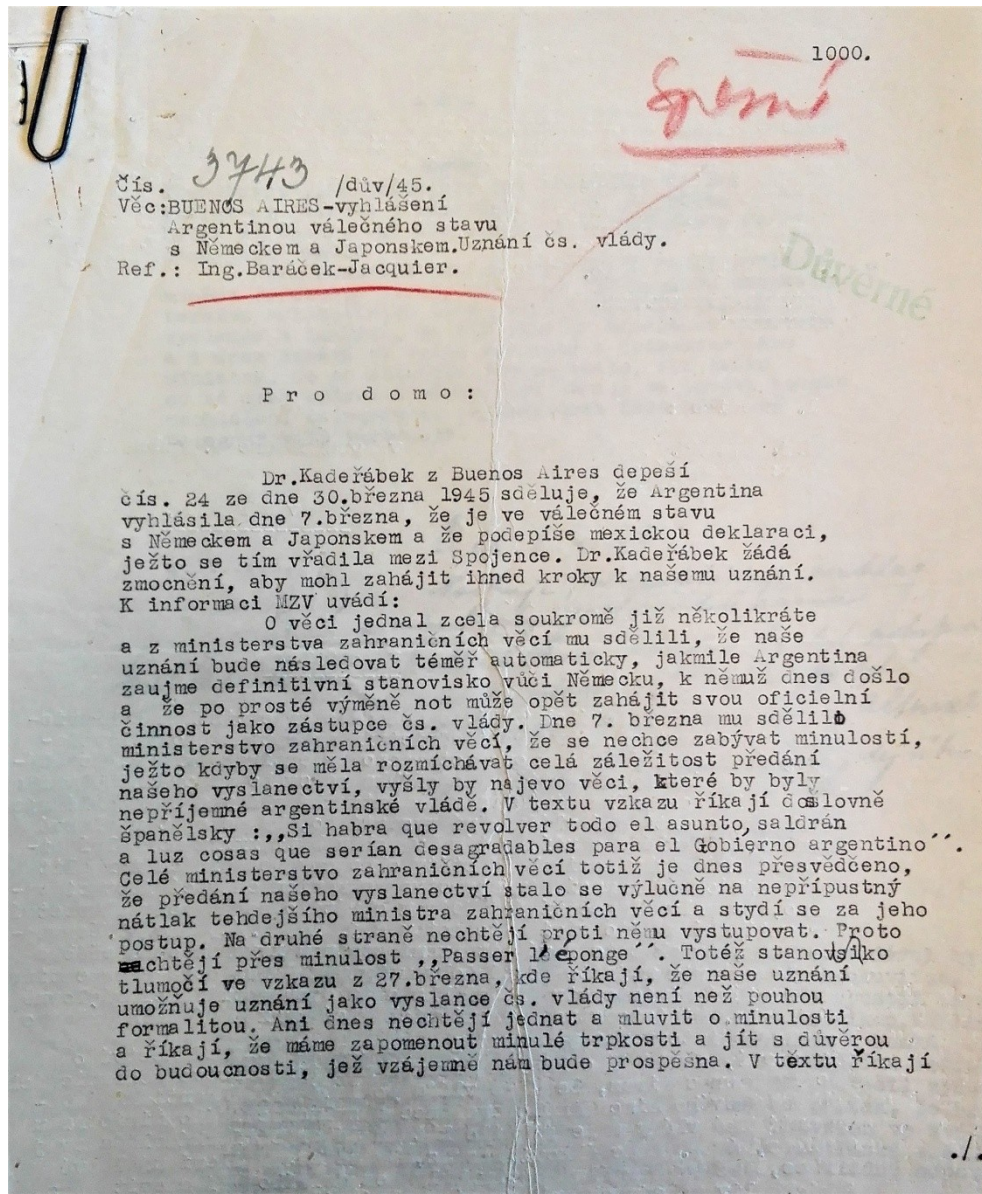
Přílohy

Příloha č. 1: Ukázka dobového dokumentu – článek z časopisu Jihoameričan (obrázek)



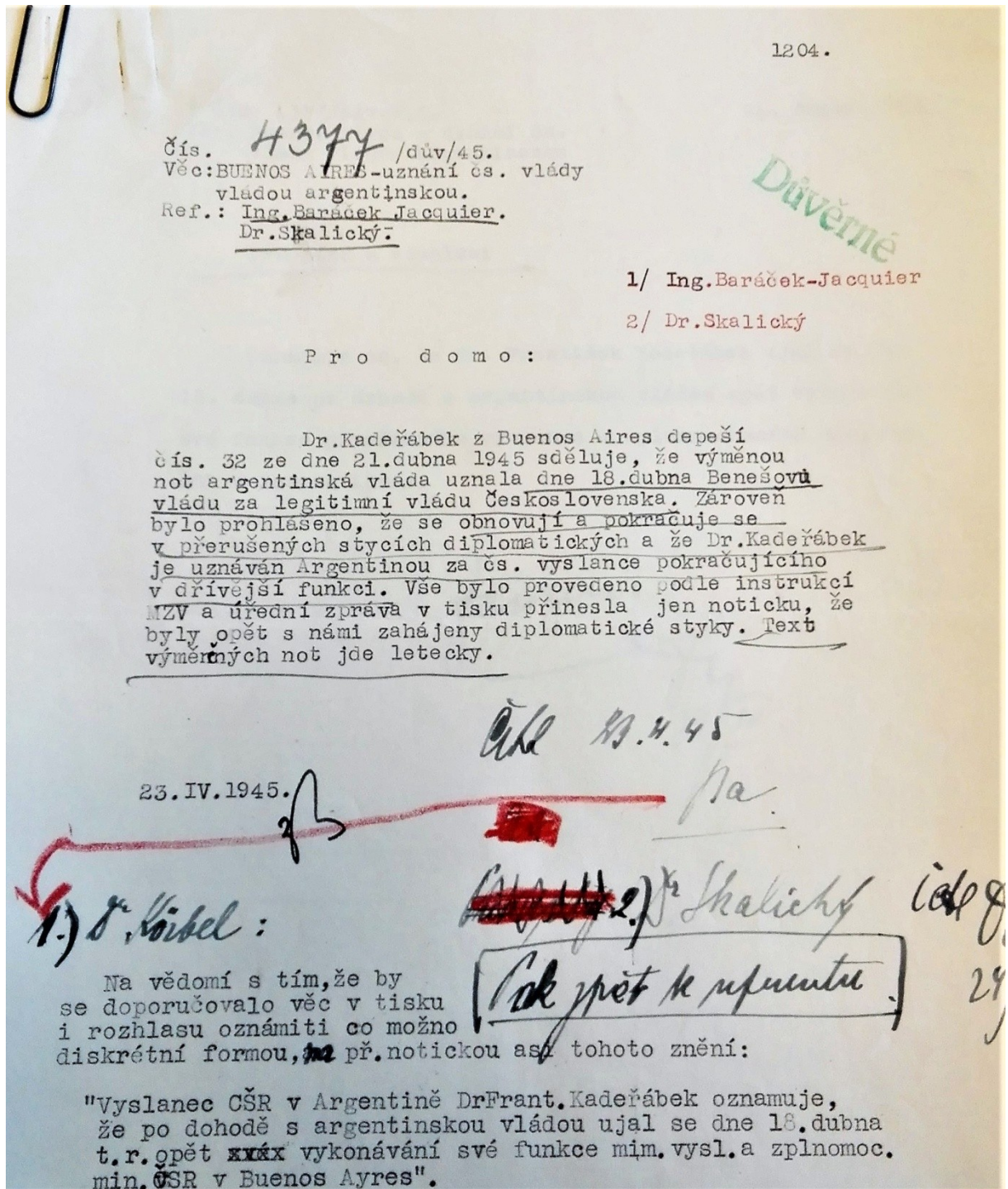
Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha č. 2: Ukázka dobového dokumentu - vyhlášení válečného stavu Argentiny s Německem a Japonskem (obrázek)



Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha č. 3: Ukázka dobového dokumentu – uznání československé exilové vlády vládou argentinskou (obrázek)



Zdroj: Vlastní zpracování